

Voor de tweede keer in 10 jaar heeft de **kleine bijenkastkever** (*Aethina tumida*) voet aan de grond gekregen in Europa. Een eerste uitbraak in Portugal in 2004 werd snel ingedamd, maar een nieuwe uitbraak in het zuiden van Italië lijkt van permanente aard.

Kleine bijenkastkever aangetroffen in Italië

Op 5 september jl. troffen medewerkers van de universiteit van Calabrië verdachte larven en kevers aan in een drielal kleine volkjes (nuclei). De volkjes stonden in de gemeente Gioia Tauro, nabij een grote zeehaven. Hoewel het aannemelijk lijkt dat de introductie via deze haven is verlopen, kan dit momenteel niet met zekerheid vastgesteld worden. Meteen werd het nationaal referentielaboratorium voor bijenziekten (NRL-IZS delle Venezie, Padua) gewaarschuwd. Er werden monsters genomen en 2 dagen later werd de stand geruimd. De volkjes werden vernietigd en de bodem werd behandeld met insecticiden (de kleine bijenkastkever verpopt zich in de bodem). Op 11 september meldde het laboratorium dat het om de kleine bijenkastkever ging. Een vervoersverbod werd ingesteld in een zone van 100 km rondom de uitbraak en er werd begonnen met het inspecteren van alle bijenstanden in een straal van 20 km rond de plaats van uitbraak. Hoe lang deze vervoersbeperking duurt hangt af van verdere ontwikkelingen rond de uitbraak. Vijf standen werden bezocht, waarbij op één stand 18 volwassen exemplaren van de kleine bijenkastkever werden aangetroffen in 12 volken (op een totaal van 41). Niet veel later volgde nog een waarneming en ondertussen (dd. 1 oktober 2014) is de kleine bijenkastkever op 16 bijenstanden aangetroffen, waarbij in 3 gevallen (incl. de eerste waarneming) ook larven werden aangetroffen. Daarmee is de introductie van een nieuwe parasiet in Europa waarschijnlijk een feit. Tot nu toe zijn de waarnemingen van

de kleine bijenkastkever in een gebied van beperkte omvang gedaan, maar door het aanbod aan drachten wordt het gebied in de zomermaanden druk bezocht door bijenhouders uit Sicilië en het noorden van Italië. Drachten waar de bijenhouders op af komen zijn sinaasappel, Eucalyptus, kastanje en een tweede bloeiperiode van Eucalyptus. Er zijn geen exacte cijfers bekend, maar volgens een schatting van het NRL-IZS verdubbelt het aantal volken tijdens deze drachten (in de zomermaanden) van 20.000 naar ongeveer 40.000 in de regio. Doordat de uitbraak na de drachtperiode is waargenomen, zijn de reizende bijenvolken ondertussen weer terug op de plaats van herkomst. Er is nog geen besmetting en dus verspreiding de kleine bijenkastkever via migrerende bijenvolken vastgesteld, maar het is verre van ondenkbaar. Hoe dan ook, het is aannemelijk dat deze uitbraak in Italië

niet meer in te dammen is en dat de kleine bijenkastkever een opmars naar het noorden zal maken. De kleine bijenkastkever kan zich op twee manieren verplaatsen. De eerste manier is door mee te reizen met een bijenvolk dat wordt verplaatst. Op deze manier kunnen grote afstanden worden afgelegd. Het is daarom van groot belang dat imkers zich houden aan de Europese handelsregels en alleen bijen naar andere landen vervoeren wanneer dit is toegestaan en wanneer de bijen zijn gecontroleerd en gezond zijn bevonden (in Nederland door de NVWA). Ook vervoer van besmette grond kan bijdragen aan de verspreiding van de kleine bijenkastkever. Daarnaast is de kleine bijenkastkever een vliegend insect en zal de soort ook zonder hulp van de mens snel verspreid raken. Ook voor de Nederlandse bijenhouders gaat de komst van de kleine bijenkast-

kever voor veranderingen zorgen. In de eerste plaats betekent het dat reizen van en naar besmette gebieden niet meer mogelijk is. Voor nu geldt het voor een 100 km zone rond het gebied waar kleine bijenkastkever is waargenomen. Hoewel we het niet zeker weten tot het zover is, kunnen we er vanuit gaan dat de kleine bijenkastkever ook onder Nederlandse klimatologische omstandigheden kan gedijen. Een blik op de situatie in Noord-Amerika geeft een beeld van wat mogelijk staat te gebeuren. De parasiet die in 1996 in South Carolina werd geïntroduceerd, is in 2002 voor het eerst in Canada aangetroffen. Ondertussen komt de kleine bijenkastkever op meerdere plekken in Canada voor en overwintert jaar op jaar.

De schade die de kever aanricht wordt vooral veroorzaakt door de larven. Het voedsel van de larven bestaat uit raat en alles wat zich daarin bevindt. Zowel honing, stuifmeel als broed staan op het menu. Vooral zwakke volken vallen ten prooi aan de kleine bijenkastkever. Bijkomend effect is dat ze opgeslagen raten (bijvoorbeeld met honing) infecteren. Doordat de larven zich ontlasten in de honing, raakt deze vervuild.

Verontreinigde honing is niet meer geschikt voor consumptie.

Als de kleine bijenkastkever zich in Nederland vestigt, en de kans daarop lijkt groot, zullen we moeten leren omgaan met deze nieuwe bedreiging voor onze bijen. Ook hier hebben we grote containerhavens die een toegang voor bijenkastkevers kunnen zijn. Momenteel is het aantal bestrijdingsmiddelen en methoden erg beperkt. Het enige toegelaten middel is Checkmite (werkzame stof: coumaphos) in combinatie met een speciale val. Maar dit middel is bij gebrek aan een alternatief alleen via de cascade-regeling (toelating in een ander EU-land) via een veterinaire te krijgen. Een goede duurzame bestrijdingsmethode is nog niet voorhanden.

In het komende jaar zal meer duidelijkheid komen over de verspreiding van de kleine bijenkastkever en de consequenties daarvan voor bijenhouders in Europa. Het is zaak dat de Nederlandse bijenhouders klaar zijn voor de komst van deze parasiet. ■

Bram Cornelissen (bijen@wur)

Dit artikel is mede tot stand gekomen met inbreng van Wim Pelgrim (Ministerie van EZ).

Meer weten?

Meer informatie over de kleine bijenkastkever is te lezen in de online-brochure uitgegeven door bijen@wur via www.wageningenur.nl/bijen, en op de volgende site (Engels): https://sites.anses.fr/en/system/files/SHB%20For%20beekeepers_2.pdf.

Regelmatige updates over de uitbraak in Italië zijn te vinden op: <https://sites.anses.fr/en/minisite/abeilles/eurl-bee-health-home>.

Heeft u een verdachte kever of larve aangetroffen in uw bijenvolk? Bekijk de kenmerken van kleine bijenkastkever in de brochure en neem indien nodig contact op met bijen@wur (contactgegevens op www.wageningenur.nl/bijen).